

ILDEFONS M. FUX OSB

Teologija in duhovnost

Naslov članka vsebuje dva pogosto navedena pojma, ki ju je treba vsebinsko pojasniti in določiti. Vse prepogosto sta namreč izprana, kar seveda ne zmanjšuje splošne zmede naših dni. Zato je potrebno ponovno poiskati njun prvotni izvor in se vrniti h koreninam. Kaj dejansko pomeni »teologija« na začetku?

Teologija je sposojenka iz grščine, sestavljena iz besed »theos« (Bog) in »logos« (govor, beseda, nauk). Teologija je torej govor o Bogu, nauk o Bogu, o njegovem bistvu in delovanju. Teolog ima zato nalogo govoriti o Bogu, povedati, »kdo je Bog«. To je bilo po izročilu vprašanje sv. Tomaža Akvinskega, ko je bil še deček in učenec pri menihih na Montecassinu.¹ To jedro teologije, da je nauk o Bogu, moramo ohraniti pred očmi, da ne bi vsakovrstno vejevje, ki se razrašča, zakrilo pogleda na Boga.

Sklicevanje na znanstvenost je včasih teologe omejilo zgolj na intelektualno področje, kar je očitno zoženje. Je nekakšno osiromašenje, če pomislimo, da ne more iti samo za govor o Bogu, ampak za kontemplacijo žive resničnosti Boga v duhu češčenja in poveličevanja. V resnici ima glagol »legein« tudi ta pomen: poveličevati in slaviti. Govor o Bogu se ne more odpovedati poveličevanju. Antika pozna vzvišeno govorjenje o Bogu, izoblikovano govorico pesnikov in pevcev, ki opevajo Božjo veličino. Njihovo delo postaja hvalnica Bogu. V tem smislu recimo Avguština pevca Orfeja imenuje »teologa«,² in v tem smislu so tudi angeli »teologi«, ker zrejo Boga in se njihovo češčenje Boga nikoli ne konča.³ To češčenje je tako

Ildefons M. Fux OSB, Theologie und Spiritualität, v: Gottgeweiht. Zeitschrift zur Vertiefung geistlichen Lebens, 27 (2014) 27–30. Na naslovnici in na str. 29. je upodobljena freska iz semeniške knjižnice v Ljubljani. – Prevedel Anton Štrukelj.

rekoč ontološko, bitno, izraženo v biti in obstoju, in ga ni mogoče pojmovati kot dodatno dejavnost.

S tem se pokaže razsežnost teologije, ki se pogosto izgublja: nauk o Bogu ne sme biti brez hvaljenja Boga. Prava teologija ne zaposluje samo razuma, ampak mora z resnico hraniti dolžno češčenje Boga. »Ta govor je tudi hvalnica. V tem obstaja teologija« (Origen).⁴

Zato je samoumevno, da se moramo vrniti h »klečeči teologiji«, kakor pravi Hans Urs von Balthasar: »Teologija je bila, dokler je bila teologija svetnikov, klečeča teologija.«⁵ Kako bi se mogel teolog odreči milosti, ko hoče govoriti o Bogu in opevati njegovo slavo? Zdi se, da je nujno potrebnost milosti že zagrnila tema pozabljenja, čeprav bi moralo biti jasno, da je Boga mogoče spoznati in častiti samo s pomočjo njegove milosti: »V tvoji svetlobi gledamo luč« (Ps 36,10). Prav v teologovem delovanju bi moralo žareti veličastvo Božje milosti, da bi se teologija in svetost spet združili. To je poudaril papež Benedikt XVI.: »Zato sta znanstvena intelektualnost in živeta pobožnost dve prvini študija, ki sta v neodpravljivi vzajemnosti naravnani druga na drugo.«⁶ Cerkvena zgodovina nam pač dovolj jasno kaže, da so bili v preteklosti veliki teologi tudi veliki svetniki.

Še bolj kakor pojem »teologija« je pojem »duhovnost« postal razpršen, ne nazadnje zaradi inflacijske rabe. Včasih dobi pomen miselnosti, v kateri se nakopičijo bolj ali manj skladni načini mišljenja in ravnanja na verskem področju. Pustimo zdaj ob strani zunaj krščansko območje.

»Duhovnost« ima opraviti z »Duhom«, kakor je mogoče razumeti iz besednega korena »Spiritus«. Duh pa ni nekaj, ampak je oseba Svetega Duha. Zato bi smeli reči, da je duhovnost način mišljenja in življenja, *kakor ga daje Duh* (prim. Ef 5,19).

Jezus je tretjo Božjo osebo izrecno označil s tem, da *je resnica in vodi v vsoto resnico* (prim. Jn 16,13). Pristna duhovnost je torej povezana z Duhom, je uresničevanje resnice (prim. Jn 3,21). Vselej se mora meriti ob resnici. Je »živeta dogma« oz. v življenje prevedena verska resnica, kakor jo predlaga teologija in cerkveno učiteljstvo. S tem je odtegnjena vsaki poljubnosti. V resnici lahko obstaja

samo novozavezna duhovnost. Seveda obstajajo različni poudarki: Benedikt ni Frančišek in Tomaž Akvinski ni Terezija Avilska. A pri vsej različnosti ne smemo prezreti skladnosti v bistvenem. To bistveno pa je v odgovoru, ki ga izrekamo resnici Jezusa Kristusa.

Cerkev daje odgovor besedi Ženina. Ta svatbena duhovnost Cerkve mora prepojit vse duhovno prizadevanje posameznega cerkvenega uda. Cerkev sama ima svoj idealni lik v Mariji, devici, materi in nevesti hkrati. Marija uči Cerkev, kako naj bo Cerkev. Vsaka duhovnost bo v tem prepoznala svojo pristnost: svojo bližino do Cerkve in svojo sorodnost z Marijo. Če bi bilo drugače, bi bilo sumljivo.

Opombe

¹ Prim. Wilhelm von Tocco, *Das Leben des hl. Thomas von Aquino*, Düsseldorf 1965 (4. pogl.: Svetniki nerazdeljenega krščanstva) 83.

² Augustinus, *De civitate Dei* XVIII, 14.

³ Prim. Četrto evharistično molitev (hvalospev).

⁴ Hans Urs von Balthasar, *Origens. Geist und Feuer*, Johannes Verlag Einsiedeln, Freiburg ³1991, 46.

⁵ Hans Urs von Balthasar, *Theologie und Heiligkeit, v: Verbum Caro. Skizzen zur Theologie I*, Johannes Verlag Einsiedeln, Freiburg ³1990, 195–225, tu 224.

⁶ Benedikt XVI., *Ansprache in Stift Heiligenkreuz*, 9. September 2007, v: *Die österreichischen Bischöfe* 8, Wien 2007, 70. – Prim. tudi Anton Štrukelj, *Kniende Theologie*, St. Ottilien ²2004.